

SĂPĂTURILE DE SALVARE DE LA CUCIULATA*

(r. Rupea, reg. Braşov)

SĂPĂTURILE de salvare începute în iunie 1958 la Pleşiţa Pietroasă¹ au fost continuate şi în toamna anului 1959, dată fiind importanţa ştiinţifică şi necesitatea intervenţiei urgente.

Îmbrucit pe cea mai mare parte a promontoriului roca nativă iese la suprafaţă² sau este acoperită cu un strat foarte subţire de pământ, cum s-a constatat în şanţul II/1958, anul acesta nu s-a mai putut săpa decât şanţul IV (pe plan S IV) şi s-a dezvelit locuinţa descoperită în 1958; de asemenea s-au făcut două mici secţiuni la nord de promontoriu.

Şanţul IV a fost trasat paralel cu S I, la 0,50 m distanţă de el, şi avînd dimensiunile de 31 m × 2 m (fig. 1).

În S IV, ca şi în S I, s-au prins în jumătatea estică cele două niveluri de locuire aparţinînd culturii Glina III -- Schneckenberg, de la începutul epocii bronzului.

Stratul de cultură era suprapus de pământ de viitură, în care s-au găsit antrenate cioburi de tip Schneckenberg şi Latène. Grosimea celor două niveluri de locuire nu depăşea 0,60 m.

Nivelul I (inferior) se caracterizează printr-un strat de pământ cenuşos, gros de 0,25—0,30 m, cu urme de incendiu în care s-au găsit fragmente ceramice arse secundar, resturi de cărbune şi oase de animale.

Nivelul II (superior) este reprezentat de un strat de pământ cenuşiu-negricios glomerular, gros de 0,30—0,35 m, relativ bogat în material ceramic.

Locuinţa de suprafaţă aparţine nivelului II³ şi are forma dreptunghiulară cu dimensiunile de 4,05 × 3,65 m. Drept podea a servit stîncă special amenajată (fig. 2); în unele locuri, pentru ca podeaua să aibă acelaşi nivel, s-au pus pietre (plăci de calcar) legate cu lut galben. Grosimea liantului nu depăşea 1—2 cm. Lipsa chirpiciului face plauzibilă ipoteza că pereţii au fost acoperiţi cu un strat subţire de lipitură care nu s-a putut păstra. Aproximativ în centrul locuinţei se afla vatra de foc, de formă aproape rotundă (fig. 2), cu diametrul de 0,90 m, construită pe un pat de pietre mici care aveau rolul de a o fixa de stîncă. În interiorul locuinţei, în afară de obiectele amintite în raportul anterior⁴ s-au mai găsit: două topoare-ciocane fragmentare, de piatră şlefuită (fig. 5/3), un împungător de os, două vâsute de lut, fragmente ceramice şi resturi de cărbune.

La poalele promontoriului, spre nord, acolo unde începe şaua largă ce desparte Pleşiţa Pietroasă de Pleşiţa Corbului, se află un şanţ larg de circa 2,20 m (acoperit în parte cu arbuşti), care la prima vedere lasă impresia unui şanţ de apărare al aşezării.

* Colectivul a fost compus din Vladimir Dumitrescu, responsabil şi Gh. Bichir.

¹ Gh. Bichir, *Săpăturile de salvare de la Cuciulata, Materiale*, VII, p. 351—359.

² Din cauza despăduririi neraţionale efectuate în timpul regimului burghezo-moşieresc, stratul de pământ

a fost ros de apă şi de vînt; au scăpat nedistruse numai acele porţiuni de pe panta mai lină unde au mai rămas şi copaci. În planul general nu sînt redată accidentele de teren cauzate de scoaterea pietrii.

³ Gh. Bichir, *op. cit.*, p. 356—357.

⁴ *Ibidem*.

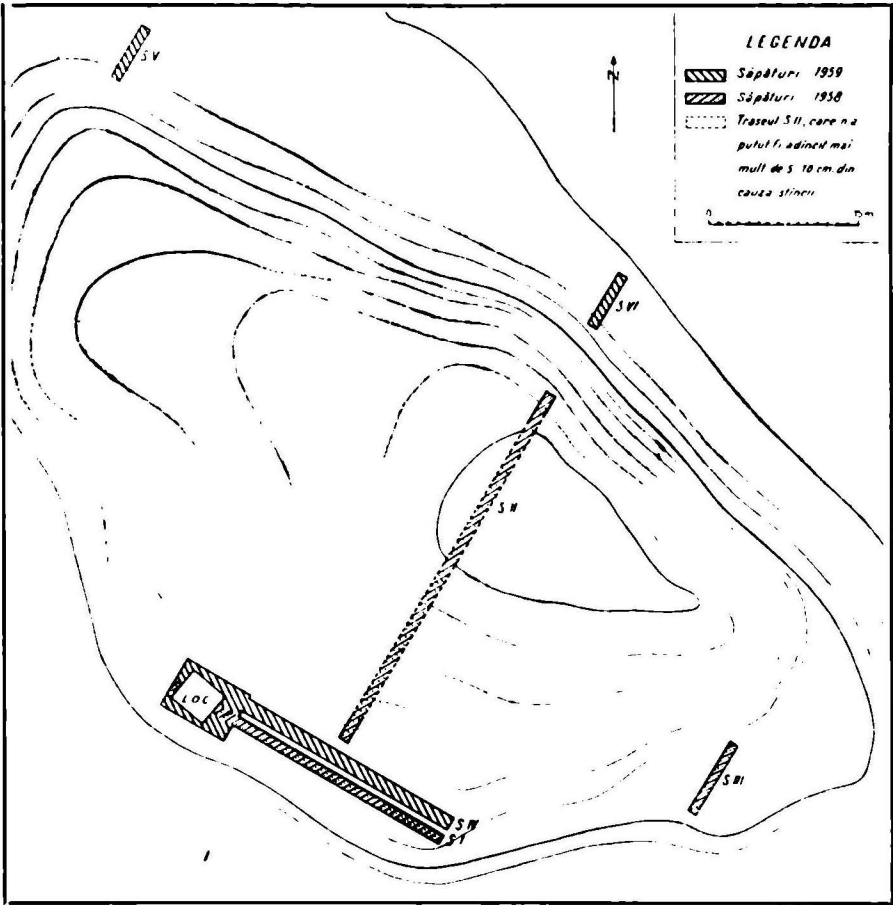

Fig. 1. Cuculata. Planul general al săpăturilor de pe Pleșița Pietroasă 1958-1959.

Fig. 2. www.patrimoniul.ro/ www.cimec.ro/ Excavarea aparținând nivelului II (zona Schneckenberg B).

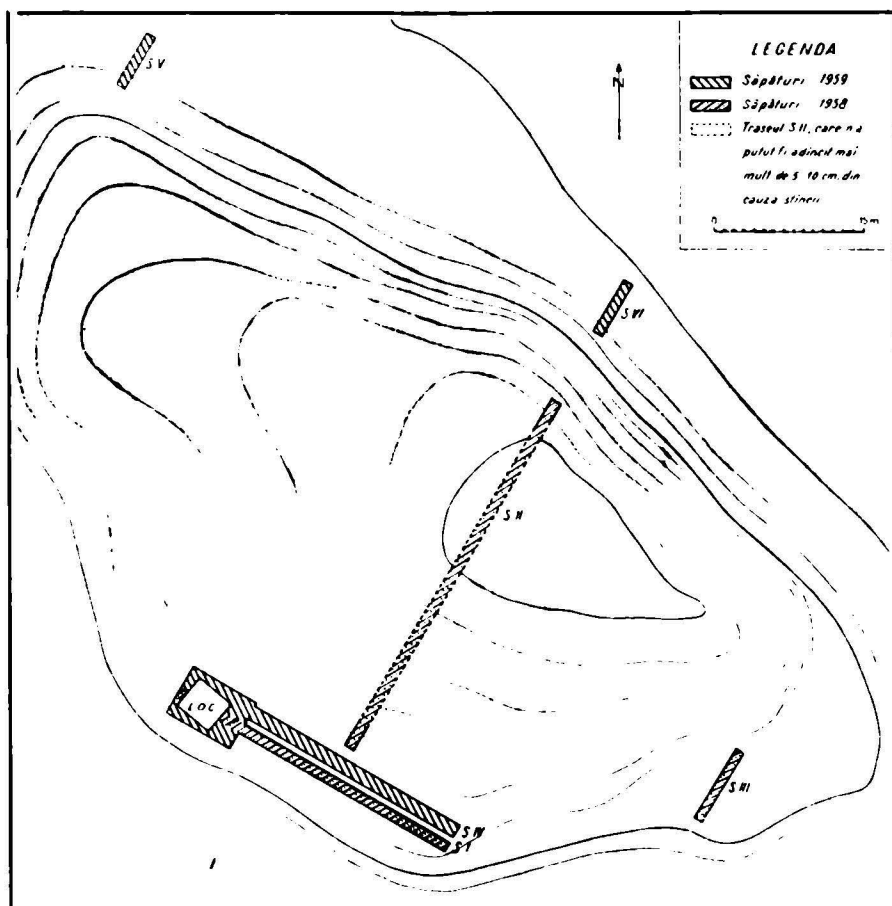

Fig. 1. Cuculata. Planul general al săpăturilor de pe Pleșița Petroasă 1958-1959.

Fig. 2. - Locuință aparținând nivelului II (faza Schneckenberg B).

Panta abruptă, configurația și poziția naturală a promontoriului nu justifică însă existența unei fortificații străvechi.

Totuși, pentru a înlătura orice îndoială am executat două mici secțiuni¹ (pe plan S V și S VI), acolo unde situația de pe teren ne-a permis: una spre capătul de vest și a doua într-un punct unde părea că șanțul se întrerupe (S VI).

Secțiunile săpate ne-au permis să constatăm că întreaga umplutură este recentă, iar în dreptul secțiunii nr. 2 (pe plan S VII) șanțul se întrerupe; deci nu este continuu. Interpretarea care se poate da acestui șanț, ținând seama de poziția locului și informațiile primite de la săteni, este aceea că ne aflăm în fața unor amplasamente de tunuri făcute în timpul primului război mondial.

În săpătura de anul acesta s-au găsit mai puține unelte de piatră și os decît în campania din 1958. Menționăm lipsa lamelor și așchiilor de silex. Materialul cel mai reprezentativ și mai important este cel ceramic. Deși destul de fragmentar, el ne permite să facem o serie de constatări importante. Ceramica din nivelul I se poate împărți în două categorii: ceramică fină și de uz comun. Din prima categorie fac parte

fragmente de vase lucrate din pastă de calitate, bine arse la negru-cenușiu. În raport cu cea de-a doua categorie ele sînt în număr destul de redus. Ceramica de uz comun se caracterizează prin pastă grosolană, cu pietricele și cioburi, pisate în compoziție, arsă inegal, cu un înveliș roșiatic în exterior (fig. 6/1—9). Formele de vase care se pot reconstitui repetă în bună parte pe acelea din faza Schneckenberg A², dar apar și lucruri noi. Astfel amintim ca tip de vas tăvița ovală («văsuțul de pește») și ca element de ornament șnurul răsucit. După Prox șnurul ar aparține numai fazei B³.

Ceramica din nivelul II poate fi împărțită tot în două categorii, ca și aceea din nivelul I, însă raportul cantitativ dintre ceramica fină și cea de uz comun se schimbă, în sensul că ceramica fină se înmulțește. Unele forme de vas din nivelul I continuă să existe și în nivelul II. Astfel cîteva torți de amforă găsite în nivelul II arată că această formă de vas există și în faza Schneckenberg B, nu numai în faza A, cum credea Prox⁴. Tăvițele («vase de pește») se întîlnesc și în nivelul II, fie de formă ovală ca în nivelul I, fie tronconică cu peretele scund⁵ (fig. 4/3).

Tăvițele ovale, fragmentare, găsite în nivelul II, au marginea mai înaltă și mai profilată decît cele două exemplare din nivelul I; ele constituie veriga de legătură dintre formele de acest gen cunoscute în neolitic și exemplarele din bronzul dezvoltat. Castronul cu gura în formă de pilnie întîlnit în nivelul I continuă să existe în nivelul II dar prezentînd unele particularități. Astfel, castroanele din nivelul II au marginea mai evazată, iar buza în multe cazuri îngroșată, aproape rotundă în secțiune (fig. 5/6 și 8). Asupra altor forme de vase nu putem insista aici; semnalăm numai numărul mare al cînițelor. Ceramica fină ornamentată este puțină și aparține numai nivelului II.

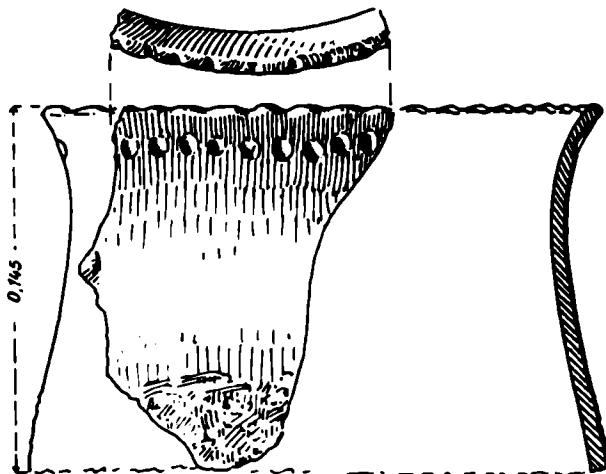

Fig. 3. — Fragment ceramic din nivelul I (inferior).

¹ Au fost începute trei secțiuni, dar cînd lucrurile au început să se precizeze, a treia secțiune n-a mai fost continuată.

² Alfred Prox, *Die Schneckenbergkultur*, p. 16—24 și

planșele respective.

³ *Ibidem*, p. 31 și pl. XVIII/11, 13 și 14.

⁴ *Ibidem*, p. 19—21.

⁵ Prox nu amintește asemenea forme de vas.

În ambele niveluri s-au găsit fragmente ceramice din pastă de uz comun ornamentate cu briuri alveolare, care în nivelul II se multiplică (fig. 6/13—14). În majoritatea cazurilor briurile alveolare sînt însoțite de găuri-străpunse (fig. 6); găurile-butoni sînt puține.

Așa cum am arătat în raportul anterior, «faza Schneckenberg C» presupusă de Prox¹ nu există deoarece materialul respectiv aparține fazei B. Cercetările de la Cuciu-

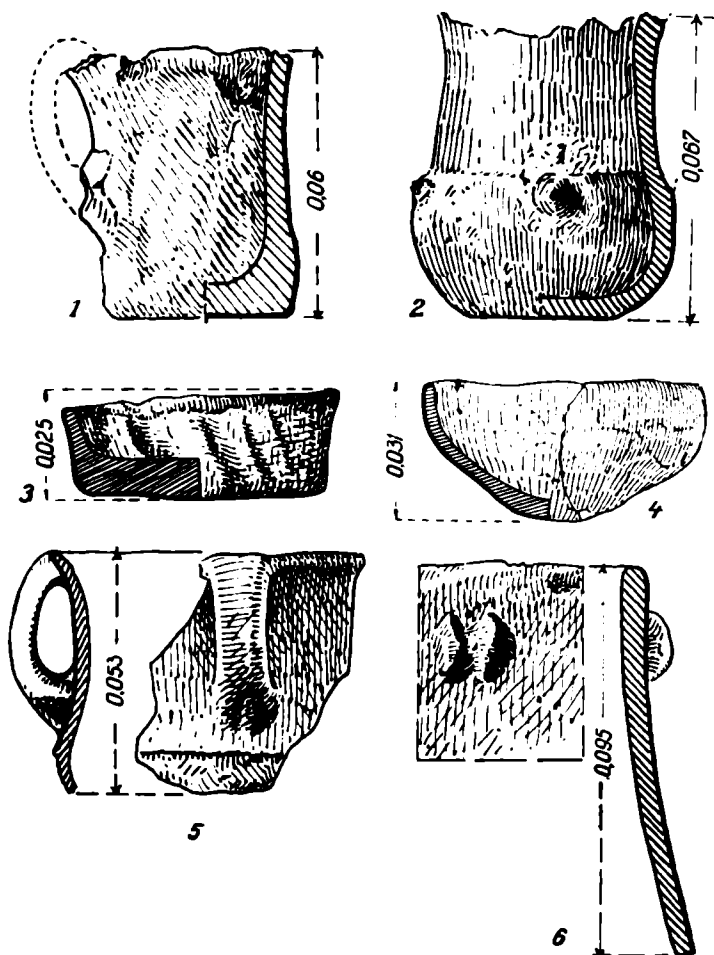

Fig. 4. — Ceramică de tip Schneckenberg; 1—3 și 5, găsite în nivelul II; 4 și 6, în nivelul I.

lata ne permit să menținem subdiviziunile A și B ale «culturii» Schneckenberg cu modificările și completările amintite. Desigur că studierea atentă a întregului material va permite să se tragă o serie de concluzii importante cu privire la originea și dezvoltarea culturii Glină III-Schneckenberg.

Cele două rișnițe găsite ca și numărul mare de oase de animale indică ocupațiile principale ale locuitorilor: agricultura primitivă și creșterea vitelor (ultima parte a fi predominat), la care trebuie să adăugăm vînătoarea, după cum arată coarnele de cerb, iar ca ocupație casnică torsul și țesutul.

Pe Pleșița Pietroasă s-au găsit și resturi sporadice aparținînd epocii geto-dace, dar nimic *in situ*. Numărul mic al acestor resturi nu poate indica decît o locuire de foarte scurtă durată, probabil în regiunea de nord-est a platoului.

¹ *Op. cit.*, p. 43—48 și pl. XXVIII/1 și pl. XXIV.

Așezarea de la Pleșița Pietroasă confirmă părerea că triburile Schneckenberg preferau punctele înalte și izolate, apărate prin însăși configurația și poziția lor naturală.

Descoperirile făcute în ultimii ani la Mihai-Vodă și Ciurel¹, pe teritoriul orașului București, permit să se susțină că cultura Glina III este contemporană și cu faza mai veche a «culturii» Schneckenberg, nu numai cu faza B — cum se credea mai înainte.

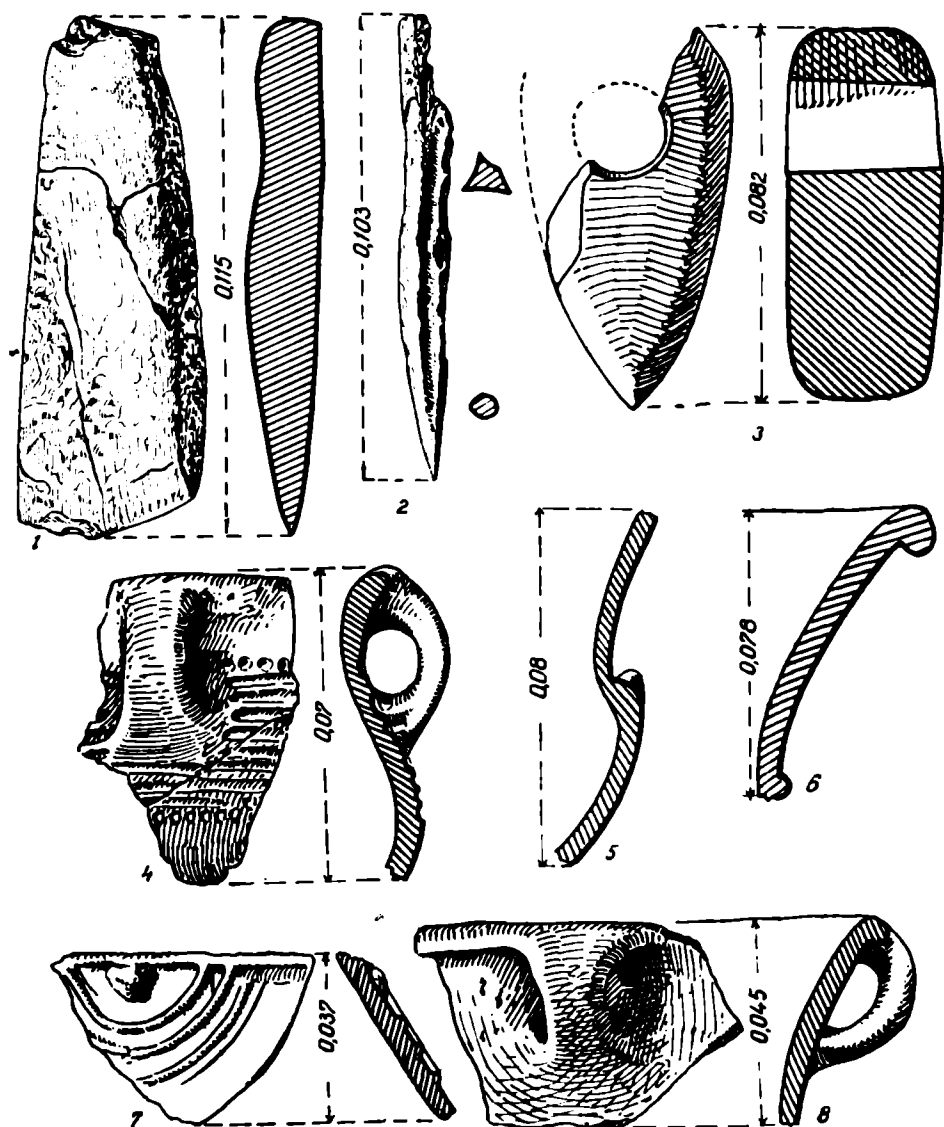

Fig. 5. — 1-2, dălțiță și împungător de os din nivelul I; 3, topor-ciocan de piatră din nivelul II; 4-8, fragmente ceramice găsite în nivelul II.

Această deplină contemporaneitate care pare a fi dovedită, cit și apropierile ce se pot face între formele de vase aparținând celor două arii culturale sint elemente pe baza cărora se poate vorbi de o singură cultură: cultura Glina III - Schneckenberg².

¹ Sebastian Morintz, *Șantierul arheologic București (sectorul Dealul Ciurelul)*, Materiale, V, p. 633-635.

² I. Nestor, *Probleme noi în legătură cu neoliticul din R.P.R.*, in *SCIV*, 1-11, 1950, p. 218. Dintre descoperirile mai noi din Transilvania care după părerea noastră pot fi atribuite culturii Schneckenberg, amintim mormintele de înmormântare din necropola «hallsta-

ttiană» de la «Trei Morminti» (v. M. Macrea, E. Dobroiu și N. Lupu, *Șantierul arheologic Cașolț-Calbor*, in *Materiale*, V, p. 410-413). Autorii spun că au fost găsite două vase identice (din care unul prezentat la fig. 13) în tumulul VII (text) sau tumulul III (fig. 13) pe baza cărora datează mormintele (necropola) la sfârșitul epocii bronzului și începutul epocii fierului (p. 412). Vasul de

Din cele de mai sus rezultă că săpăturile de salvare efectuate în anul 1959 la Pleșița Pietroasă au adus date noi cu privire la cunoașterea aspectului Schneckenberg, iar mate-

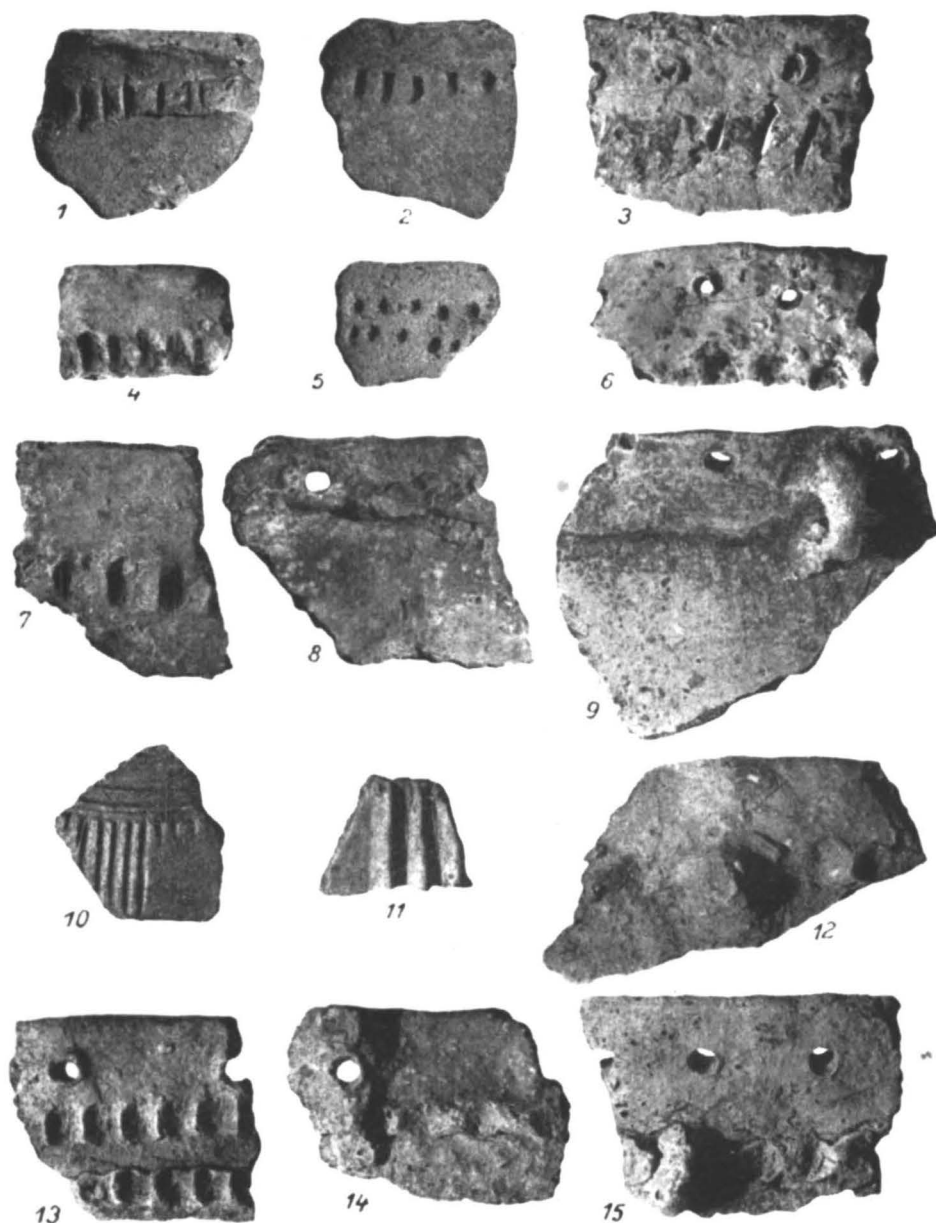

Fig. 6. — Ceramică de tip Schneckenberg; 1—9, din nivelul I și 10—15, din nivelul II.

rialele arheologice descoperite aduc modificări și completări subdiviziunilor «culturii» Schneckenberg stabilite de Prox.

GH. BICHIR

la fig. 13 prin formă își găsește unele analogii la Prox (*op. cit.*, pl. XXI/11), la fel ornamentul; dungile în relief dispuse sub toartă sînt frecvente în aria Schneckenberg (A. Prox, *op. cit.*, pl. XX/1) ca și în alte culturi de la începutul epocii bronzului și chiar în neoliticul târziu. De proeminente și torți tubulare nu mai este necesar să amintim. De asemenea descrierea pastei arată că vasul aparține culturii Schneckenberg. Menționăm că poziția

scheletelor, chircite și culcate pe stînga (p. 411) este întilnită în cadrul culturii Schneckenberg, de exemplu la Codlea (v. A. Prox, *op. cit.*, pl. XXVIII și p. 74—77). În concluzie, după părerea noastră mormintele de inhumație, în cutii de piatră, acelea care prezintă analogii cu mormîntul în care s-a găsit vasul de la fig. 13, aparțin culturii Glină III-Schneckenberg.

ОХРАНИТЕЛЬНЫЕ РАСКОПКИ В КУЧУЛАТЕ

РЕЗЮМЕ

Продолженные осенью 1959 г. раскопки в Плешница Пиетроаса подтвердили наблюдения 1958 г. о существовании двух горизонтов обитания культуры Глина III — Шнекенберг раннебронзового века. Было полностью обнажено наземное жилище, открытое в 1958 году. Оно имеет прямоугольную форму, его размеры 4,05 м × 3,65 м. Жилище относится ко II (верхнему) горизонту. Полom служила специально приспособленная скала (рис. 2); приблизительно в центре жилища находился очаг (рис. 2).

Найденный археологический материал вносит изменения и дополнения в установленное Проксом подразделение «культуры» Шнекенберг.

Установлены следующие занятия носителей «культуры» Шнекенберг: земледелие, скотоводство, охота, прядение и ткацкое мастерство.

Поселение в Плешница Пиетроаса подтверждает предположение, что племена Шнекенберг предпочтительно выбирали для жительства высокие уединенные места, защищенные географическим положением и рельефом.

Культура Глина III — Шнекенберг, обоснованная на юго-западе Трансильвании и в Валахии и Олтении.

ОБЪЯСНЕНИЕ РИСУНКОВ

Рис. 1. — Кучулата. Общий план раскопок в Плешница Пиетроаса в 1958—1959 гг.

Рис. 2. — Жилище, относящееся к горизонту II (фаза Шнекенберг В).

Рис. 3. — Фрагмент керамики горизонта I (нижнего).

Рис. 4. — Керамика типа Шнекенберг. 1—3 и 5, найденная в горизонте II; 4 и 6, из горизонта I.

Рис. 5. — 1—2, костяная проколка и долотце из горизонта I; 3, каменный топор-молоток из горизонта II; 4—8, черепки керамики, найденные в горизонте II.

Рис. 6. — Керамика типа Шнекенберг: 1—9, из горизонта I; 10—15, из горизонта II.

LES FOUILLES DE SĂLĂVĂRDE DE CUCIULATA

RÉSUMÉ

Les fouilles de Pleșița Pietroasă, continuées en 1959, ont confirmé les observations de l'année précédente, en ce qui concerne l'existence de deux niveaux d'habitation de la civilisation de Glina III-Schneckenberg, correspondant au début de l'âge du bronze. L'habitation de surface découverte en 1958 a été complètement dégagée. Elle est de forme rectangulaire, ses côtés mesurant 4^m05 × 3^m65; elle appartient au niveau II (supérieur). C'est la roche mère, spécialement aménagée, qui a servi de plancher (fig. 2); le centre — approximatif — de l'habitation était occupé par l'âtre (fig. 2).

Quant aux sous-divisions de la civilisation de Schneckenberg, établies par Prox, l'auteur démontre que le matériel récolté à Pleșița Pietroasa y amène certaines modifications et certains compléments.

Les occupations dont témoigne le dit matériel sont: l'agriculture, l'élevage, la chasse, le filage et le tissage.

Les recherches faites à Pleșița Pietroasa confirment la prédilection, déjà remarquée, des tribus Schneckenberg pour les lieux élevés et isolés, défendus par la configuration même du sol.

La civilisation de Glina III-Schneckenberg est attestée dans le sud-ouest de la Transylvanie et en Valachie.

EXPLICATION DES FIGURES

Fig. 1. — Cuciulata. Plan général des fouilles de Pleșița Pietroasă, 1958–1959.

Fig. 2. — Habitation appartenant au niveau II (phase Schneckenberg B).

Fig. 3. — Fragment céramique du niveau I (inférieur).

Fig. 4. — Céramique de type Schneckenberg; 1–3 et 5, pièces trouvées dans le niveau II; 4 et 6, pièces trouvées dans le niveau I.

Fig. 5. — 1–2, petit ciseau et perceur en os du niveau I; 3, hache-marteau en pierre du niveau II; 4–8, fragments céramiques trouvés dans le niveau II.

Fig. 6. — Céramique de type Schneckenberg: 1–9, du niveau I; 10–15, du niveau II.